

Hüsamettin Koçan'ın, Bayburt'un Bayraktar köyüne 7 yıl önce kurduğu **Baksı Müzesi** geleneksel el sanatlarını diriltiyor. Onları çağdaş tasarımcılarla tanıştırıyor, ürünler yurt dışı fuarlarda boy gösteriyor. Kadınlara meslek edindiriyor, çocuklara eğitim veriyor. Bu çabalar 3 yıl önce Avrupa Konseyi Müze Ödülü'nü getirmişti. Yılda 20 bin kişinin ziyaret ettiği müze, köyün turizm destinasyonu olmasını sağladı. Şimdi ise 500 kişilik amfi tiyatro kurup konserleri, oyunları yöre halkıyla buluşturacak. Kısacası Bayburt, Bayburt olalı böyle gelişme görmedi!

Tur şirketlerinin rotasına girdi

■ Müzeyi yılda kaç kişi ziyaret ediyor?
15 - 20 bin kişi. Karadeniz tur şirketlerinin rotasına girmiş durumdayız. Gelip 3-4 gün konaklayan ziyaretçiler var. Geçen yıl 3 - 4 tur şirketi ile temas halindeydik, bu sene 10 tur şirketi ile. Geçen yıl tam anlamıyla kesildi tabii ama çok fazla yabancı ziyaretçimiz de oluyordu. Almanlar ve Avusturyalılar çok geldi. Bizim 30 odalı konuk evimiz var. 60 kişi aynı anda konaklayabiliyor. Sürdürülebilir kültür turizmi anlamında ortaya bir model koymaya çalışıyoruz.

BAYBURT'TAKİ

AVRUPA

Songül HATISARU

Yansımalar

songul.hatisaru@milliyet.com.tr

Nasıl oluyorsa oluyor, kimi insanlar en imkansız görünen düşleri dahi hayata geçirebiliyor. Akademisyen-sanatçı **Hüsamettin Koçan** ve kurduğu **Baksı Müzesi** gibi. Bayburt'a 45 kilometre uzakta, uçsuz bucaksız bir coğrafyada, Bayraktar Köyü'nde Çoruh Nehrine bakan bir tepenin üzerinde kurulan ve 2014'te Avrupa Konseyi Müze Ödülü'nü alan **Baksı Müzesi** bölgesel bir kalkınma modeli olmaya doğru gidiyor.

Bayburt doğumlu sanatçı ve akademisyon Prof. Dr. **Hüsamettin Koçan**'ın kişisel gayretleriyle yoktan var ettiği **Baksı Müzesi**'ne gidiş epeyce zorlu. İstanbul'dan uçakla Erzurum'a gidip, oradan iki saatlik karayolu ile ulaşabiliyorsunuz Baksı'ya.

KADINLAR MÜZE YÖNETİMİNDE

2010 yılında devletten hiçbir maddi yardım almadan kapılarını açan müze, aslında, yoğun göç veren Bayraktar köyünde göçün, kaybolan geleneklerin neden olduğu sorunlara bir çözüm arayışı. **Hüsamettin Koçan** başkanlığındaki yönetim kurulunda Prof. Dr. Esra Ekmekçi, Rana Erkan Tabanca, Gülsun Sağlamer gibi entelektüel kadınların yer aldığı müze özellikle kadın istihdamı projeleri yürütüyor, bölgedeki yetenekli çocukları tespit edip, burslarla eğitimlerine katkıda bulunuyor. Bunu öyle göstermelik bir iki çocukla yapıyorlar. Şu ana kadar tam 200 çocuğa burs vermişler.

Köylüler 'altın arıyor' zannetti

■ Hiç olumsuz tepki almadınız mı?
Çağdaş ama bölgeye yabancılaşmayan bir binalar bütünü yarattık. Uyum içinde gelişen ve toprak rengi ile kuşatılmış bu binalara bu yıl 500 kişilik bir amfi tiyatro ekliyoruz. Konser, tiyatro gibi etkinliklerde kullanacağız. 10 bin kitaplık bir kütüphane, 150 kişilik kapalı opera salonumuz da var. Biraz büyük bir müze olduk! Olumsuz demeyeyim ama köy efsanelerine konu olduk başlangıçta! Aman ne rivayetler. Binayı uzay istasyonuna benzetip, İsrail üssü diyenler, Rusya'yı gözletlemek için yapıldı diyenler. Benim orada altın bulduğumu ve altını çıkarmak için çadır gibi yay yapan bu binayı kurduğuma varıncaya kadar çok eğlenceli hikayeler duyduk.

Bünyesinde kurduğu üretim birimleriyle ekonomik hedefler de oluşturan müzeyi geçen yıl 20 bin kişi ziyaret etmiş. Bu anlamda Doğu Karadeniz'de yeni ve farklı bir cazibe alanı oluşturan müze, bulunduğu bölge için bir turizm kalkınma projesini de hayata geçiriyor.

Yenilikçi heykelleri ve resimleriyle öne çıkmış günümüz çağdaş sanatçılarından Hüsamettin Koçan ile 'Ayağındaki Diken' sergisini konuşmak için buluştuk. Koçan, gönüllülerin katkısı ile büyüyen sivil proje dediği müzesinin doğuş hikayesini de anlattı.

UZAY İSTASYONU GİBİ

■ Avrupa Konseyi Müze Ödülü'nü aldınız. Bu ödülün anlamı nedir?

Çok prestijli, dünya müzecileri tarafından önerilen ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından verilen bir ödül bu. 2014'te verdiler ödülü.

Merkezin dışında, göç veren bir bölgede, kültür ve sanatla ilgili bir alternatif oluşturmak, orada yaşayan insanlara gitmeyin, burada kendi değerlerinizden yola çıkarak mutlu bir hayat inşa edebilirsiniz önerisini sunması nedeniyle verildi sanırım. Merkez ile çevre arasında kültür aracılığı ile bir köprü kurması ve müzecilik sınırlarını aşarak çevre insanı özellikle kadın üstünde bir istihdam yaratması da etkili oldu. Benim kişisel vizyonuma da vurgu yaparak, Avrupa Birliği'nin Maastricht kriterlerine uyan ve kültürel demokrasiye katkıda bulunan bir proje olarak değerlendirip, ödülendirilmesine karar verdiler.

Baksı'yı müzecilik açısından ufuk açıcı bir örnek olarak görüyorlar. Müzede köylülerin yaptığı kilimlerle, video art aynı anda sergileniyor. Buna sınıfsal endişelerden uzak, kültürel demokrasi modeli olarak bakıyorlar.

KADINLARI EVDEN ÇIKARIYOR

■ Kadın istihdamı nasıl sürece dahil oldu?

Başlangıçtan itibaren kadını önceleyen, kadın üretimini öne çıkaran bir müze olduk. Müzenin yönetim kurulu da tamamıyla kadınlardan oluşuyor.

Bayburt yoğun göç veren bir bölge. Erkekler gurbete çalışmaya gidiyor. Kadınlar evi bekliyor, büyütüyor ama evde güçlü olan kadın dışarda yok. Çalışmaları için dokuma atölyeleri, ehram tezgahları kurduk. Bayburt'ta ehram geleneği çok güçlüdür. Bugüne kadar 150 dolayında kadını eğittik. Atölyelerimizde ehramın çok kaliteli üretimini yaptık.

Modacı Özlem Süer bunların üstüne çok ciddi tasarımlar yaptı. Arzu Kaprol yaptı, bunları pazara sürdük. Almanya'da fuarda sergiledik, büyük ilgi gördüler. Atölyeler yanı sıra şimdi kadın istihdam merkezini yaşama geçirmeye çalışıyoruz.

Bölge insanı gerçeğinden hareket ediyoruz. Sadece Bayburtlu çocuklara değil, Erzurum, Gümüşhane, Artvin ve Rizeli çocuklara da burs veriyoruz. 200 öğrenciye burs verdik şu ana kadar. Yöre halkı oraya gelip sergileri, etkinlikleri gördükçe dünya görüşleri gelişiyor.

KÜLTÜREL DEMOKRASİ

■ Kadın istihdam merkezi nerede açılacak?

Bayburt'ta. Projesini mimar Melkan Gürsel çizdi. Proje çok beğenildi, Cannes MIPIM'de ödül aldı. İlk etapta en az 35 kadın çalışacak, kilim atölyesi, tasarım atölyeleri olacak. Önümüzdeki yıl binayı bitiririz.

Baksı bu yönüyle toplumsal kalkınmaya katkı sunan bir proje. Müze olmakla yetinebildik ama biz kapıdan giren ziyaretçiye nasıl iş imkanı yaratabiliriz, onu sürecin içine nasıl katabiliriz diye çabalıyoruz.

Merkezin 'sınırını' aştı, 40 dönüme yayıldı

■ Müze projesi nasıl başladı?

Eşim Oya ile bir köy konağı yaptık, sonra hadi bir kütüphanesi, atölyeler olsun dedik. Baksı, karşı konulmaz bir güçle kendisini büyüttüme başladı. Doğduğum toprağa bu şekilde hizmet etmek istedim. Sergi salonları, depo müze, atölyeler, konferans salonu, kütüphane ve konukevi ile 40 dönüme yayılan bir müze olduk.

Başta sanatçılar ve kadınlar olmak üzere çok sayıda gönüllünün katkısıyla yıllar içinde gerçek bir toplumsal projeye dönüştü. Sanat, merkezlerde kendisini sınırlıyor. Herkes merkezde olmak, orada dükkan açmak istiyor! Bizim böyle bir meselemiz yok ve belki orada sosyal erozyonu durduracağız.

'Ayağındaki dikenle' sanat yolculuğu

■ 12 Temmuz'da sergi açılışınız var...

Müzede açtığım ilk kişisel sergi olacak bu. Bayburt hep göç verdi. Babam da hep gurbetteydi. O nedenle hep gitmekle ilgili anılarım oldu. Belki de bu nedenle bir çocukluk anımı; ayağıma batan, orada yer eden, kaşınan, dört ay boyunca ayağımda taşıdığım bir dikenin öyküsünü sergime başlık olarak seçtim. Kendi masalları ile yaşayan ve kendi olabilen insanların dünyasına bir yolculuk oldu bu.

Sergide heykeller, resimler, enstalasyonlar olacak. Gurbet ve yabancılaşma ile ilgili 'yer sofrası, gök sofrası', 'tandır iskemle' heykelleri, demirci ustalarının yüzlerce yıldır şekillendirdiği müthiş formlar ve umutların kapısı 'Huy Kesen Ağacı' adını verdiğim eserler zamanda süzülüp izleyiciye ulaşmak istediler sanki. Destansı minimal bir sergi ile anlattım anlatacaklarımı...

